

Adli Olguların Bildirimi ve Hekimin Sorumlulukları

Yrd. Doç. Dr. Asım KALKAN
Recep Tayyip Erdoğan
Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil
Tıp Anabilim Dalı

Giriş

- Hekimler mesleklerini yürütürken, sadece hasta ve yakınlarına değil aynı zamanda adli ve idari birimlere karşı da sorumludurlar.
- Hekimlerin meslekleri ile ilgili yasal düzenleme ve yaptırımları bilmemesi kendilerini sorumluluktan kurtarmayacaktır. (Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz TCK 4. Madde)

Giriş

- Hayati konularda acil ve doğru karar vermek, hızlı hareket etmek zorunda olan hekim, adli ve idari sorunlara yol açmamak için mesleki yükümlülüğünün yanında, yasal ve etik düzenlemeleri de göz önüne alarak sorumluluk ve yetkilerini bilerek uygun bir prosedür içinde hareket etmek zorundadır.

Adli vaka

Bir şahsın kişi / kişiler veya bir olay nedeni ile oluşan bir yaralanma sonucunda mağdur duruma düşmesi olarak tarif edilir.

“Adli Vakalarda”

Acil serviste çalışan bir hekimin hukuki açıdan uygulaması gereken iş akış şeması;

- Adli vakanın sağlık kuruluşuna kabulü,
- Adli vakanın adli mercilere ihbar edilmesi,
- Adli vakanın değerlendirilmesi,
- Delillerin korunması,kaydının iyi tutulması,
- Adli raporunun yazılması.

Hastaların Kabulü

- Acil servise hastanın kabul edilmemesi sonucu kişinin ölümü halinde acil servis hekimi hakkında ihmali davranışla kasten adam öldürme suçu kapsamında (*TCK 83. Maddesi*) dava açılabileceği bilinmelidir.

Hastaların Kabulü

- Türk deontoloji tüzüğü'nün 18. Maddesinde; *"Hekimler acil yardım durumlarında, resmi veya insani vazifelerini yerine getirmek zorundadırlar ve kesinlikle hastanın tedavisini reddedemeyeceği"* belirtilmektedir.

Hastaların Kabulü

- Acil servislerde Sağlık hizmeti 24 saat kesintisiz verilmelidir (*Acil Sağlık Hizmetleri Yön. 15. Madde*).
- Acil müdahale gerektiren durumlarda hekim, hastasının veya yakın çevresinin görüş ve etkilerini dikkate almaksızın tıp biliminin gereklerini yerine getirmeli ve tıbbi müdahalede bulunmalıdır. Bu sorumluluk, hastanın transportunu da kapsamak üzere devam etmekte, başka bir hekim tarafından tedavisinin üstlenilmesi ile sona ermektedir.

Hastaların Kabulü

- Hastayı muayene etmeden sevk etme durumunda hekim *görevi ihmal (TCK 257)* ya da disiplin cezası soruşturması ile karşı karşıya kalabilir.

Adli Nitelik Taşıyan Olguların Bildirimi

- Yasal olarak "bir suçun işlendiği yönünde bir belirtiyle" karşılaşan sağlık personelinin adli olgu bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda, yasal düzenleme ile hekime çok geniş bir çerçevede adli olgu bildirim sorumluluğu yüklenmiştir.

Adli vakanın adli mercilere ihbar edilmesi;

- *"TCK Madde 280. Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."*

Adli Olguları nereye Bildireceğiz?

- Emniyet görevlisinin bulunmadığı acil servislerde sorumlu emniyet amirliği, jandarma karakolu veya Cumhuriyet Savcılığına adli olgu bildirimi yapılmalı, düzenlenen adli raporlar imza karşılığı teslim edilmeli, telefonla yapılan ihbarlar kayıt altına alınmalıdır.

Sıklıkla Acil Servis Hizmetlerinde Karşılaşılan ve Bildirim Yükümlülüğü Bulunan Olgular Şunlardır;

- *Trafik kazaları, (%68 Serinken ve ark. 2005-2009 Denizli)*
- *Etkili eylem- darp,*
- *Ateşli silah yaralanmaları,*
- *Kesici, delici alet yaralanmaları*

Bildirim Yükümlülüğü Bulunan Olgular

- *Zehirlenmeler (ilaç, gıda, madde),*
- *Yüksekten düşme,*
- *İş kazaları,*
- *Asfiksiye neden olan durumlar,*
- *Elektrik ve yıldırım çarpmaları,*

Bildirim Yükümlülüğü Bulunan Olgular

- *Cinsel saldırı olguları,*
- *Çocuk cinsel, fiziksel istismarı ve ihmali,*
- *Yaşlı istismarı ve ihmali,*
- *Yanık,*

Bildirim Yükümlülüğü Bulunan Olgular

- *Patlayıcı madde yaralanmaları,*
- *İşkence ve kötü muamele iddiaları,*
- *İntihar girişimleri,*
- *Cinayet, intihar veya kaza orijinli olduğundan kuşkulanılan ölümler,*
- *Hekim tarafından şüpheli görülen diğer olgular,*

Adli Nitelik Taşıyan Olguların Bildirimi

- Adli nitelik taşıyan olgularda düzenlenen genel adli muayene formlarının yetkili personele teslim edilmesi ile hekimin bildirim yükümlülüğü tamamlanmaktadır.

Adli Olguların Değerlendirilmesinde Özellikle Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Şunlardır:

- *Travmatik lezyonların anatomik lokalizasyonu, ebatları ve özellikleri belirtilmelidir.*
- *Ekimozun rengi, ebatları belirtilmelidir.*
- *Kas lacerasyonu olup olmadığı belirtilmelidir.*
- *Tendon, sinir kesisi olup olmadığı belirtilmelidir.*
- *Ateşli silah yaralanmalarında giriş çıkış deliği tanımlanmalıdır*

Dikkat

- *Kırığın lineer, açık veya parçalı olup olmadığı belirtilmelidir.*
- *Yanığın derecesi ve kapladığı alan belirtilmelidir.*
- *Batına veya toraksa nafiz olduğu düşünülen yaralanmaların tıbbi delilleri belirtilmelidir.*

Dikkat

- *Sinir yaralanmalarında motor ve duyu muayenesi belirtilmelidir.*
- *Zehirlenme olgularında, klinik bulgular, laboratuvar sonuçları ve uygulanan tedavi belirtilmelidir.*
- *Elektrik çarpmalarında dolaşım sistemi muayene bulguları ve kardiyak etkilenme olup olmadığı belirtilmelidir.*

Delillerin Korunması

- Suç ve suçlunun bulunabilmesi, mağdurun mağduriyetinin giderilmesi açısından ve sağlık personelinin hasta savunuculuğu rolünü yerine getirmesi açısından adli hekim, emniyet görevlileri veya savcı gibi görevli kişiler gelene kadar delillerin korunması önemlilik arz etmektedir.

Delillerin Korunması

- Meydana gelen bir suçun aydınlatılması ve suç sanıklarının tespitine yarayan her türlü ispat vasıtası delil (biyolojik, fiziksel, kimyasal, izler) olarak nitelendirilir. Hastane ortamında hastanın üzerinde bulunan ve/veya çıkan her türlü materyal (eşyaları, yara yerine bastırılan tampon....v.b) delil olarak korunmalı ve saklanmalıdır. Delillerin toplanmasında en önemli noktalardan biri de kirlenmeyi engellemektir.

Delillerin Korunması

- Kıyafet üzerindeki delikler, merminin girdiği ve çıktığı yerin ve hangi açıdan ateş edildiğinin tespiti için önemlidir.
- Kıyafetlerin çıkartılamadığı durumlarda yara/travmanın olduğu bölgenin olabildiğince uzağından kesilerek çıkartılması uygundur.

Delillerin Korunması

- Kıyafetlerin çıkartılması esnasında mutlaka eldiven kullanılmalıdır ve çıkaran sağlık personeli kendi üzerine değdirmekten veya derisi ile temastan kaçınmalıdır.
- Kıyafetler olabildiğince az katlanmalı ve sallanmamalı ve yer değiştirilmemelidir.

Delillerin Korunması

- Eller plastik torba yerine kağıt torbalarla örtülmelidir. Plastik torbada terleyen eller delillerin bozulmasına neden olabilir.
- Hastanın elleri ve vücudu, ilgili uzman kişi gelene kadar silinmemelidir.

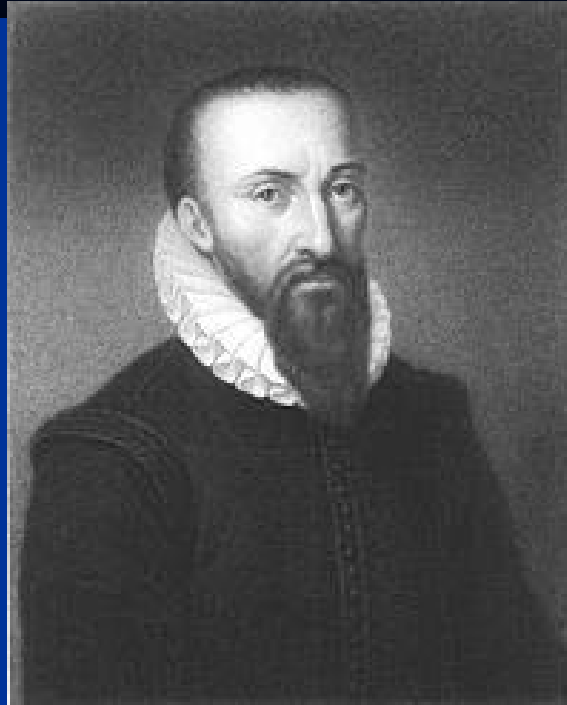
Kayıtların Tutulması Yükümlülüğü

- Olguların tanı ve tedavileri sırasında elde edilen bilgilerin özenli bir şekilde kayıt altına alınması yasal bir zorunluluk olmakla birlikte ileride doğabilecek tıbbi uygulama hatası iddialarına karşı hekim lehine en önemli delili oluşturacaktır.
- Ayrıca hazırlanan bildirim formları periyodik olarak ilgili makamlara gönderilmelidir. Adli makamlar tarafından kişi hakkında düzenlenmiş tıbbi kayıtlar talep edildiğinde, on gün içinde gönderilmesi yasal bir zorunluluktur.

Adli Rapor Hazırlama Yükümlülüğü

"Hekimlik Rapor Yazma Sanatıdır"

Ambrois Par  (1510-1590)

Adli Rapor Hazırlama Yükümlülüğü

- Hekimin adli olgularda yapacağı muayeneler ve düzenleyeceği raporlar, hem sanığı hem de mağduru ilgilendirdiğinden hekim-hasta ilişkisi çok boyutlu bir hale gelmektedir.
- Hekimin, adaletin oluşmasında çok önemli bir rol aldığı bu olgularda, ihmal edilen ya da eksik bırakılan küçük bir ayrıntı çok ağır sonuçlara yol açabilmektedir.

Ölüm Olgularında Hekimin Sorumluluğu

- Acil servislere başvuran olguların önemli bir kısmı ölü duhuldür veya yapılan ilk müdahaleyi takiben kısa bir süre içinde ölümlle sonuçlanan olgulardır.
- Ölümün sebebi ve adli niteliğinin olup olmadığının saptanabilmesi için kişiyi rahatsızlanma sırasında görenlerden ve yakınlarından ayrıntılı bir anamnez alınması ve kişinin hastalığı ile ilgili tüm tıbbi ve adli belgelerin incelenmesi gereklidir.

Ölüm Olguları

- Ölüm belgesi düzenlenmesinde sık karşılaşılan sorun, ölüm nedeni olarak ölüm öncesi terminal dönem bulgusunun belirtilmesidir.
- Örneğin, “miyokard enfarktüsü” nedeni ile ölen bir kişide ölüm nedeninin “kardiyopulmoner arrest” olarak belirtilmesi esas ölüm nedenini yansıtmamaktadır.
- Ölüm nedeni, sigorta sözleşmelerinde de kullanılacağından gerçek ölüm nedeninin belirtilmemesi bazı hakların kullanılamamasına da neden olacaktır.

Ölüm Olguları

- Umumi Hıfzıssıha Kanununa göre (215. Madde), defin ruhsatı (ölüm belgesi) ibraz olunmadan hiçbir cenaze gömülemez.
- Ölüm belgesinde; ölenin kimlik bilgileri, adresi, ölüm şekli, ölümün yaralanma sonucu meydana gelip gelmediği, yaralanma yeri belirtilmelidir.

Mernis Bilgileri	
Daimi İkametgahı	
Yurtdışı(Ülke,Şehir)	
İl *	Seyinız ▾
Köy/Mh	
Site-blok	
İç kapı no	
İlçe *	▾
Bulvar/Cad./Sok	
Bina dışkapı no	
Geri Alınan Nüfus Cüzdanı Bilgileri	
Veriliş Tarihi	▾
Kayıt No	
Dini	
☐ Nüfus Cüzdanı Teslim Alındı*	
☐ Nüfus Cüzdanı Teslim Alınmadı*	

Otopsi Yapıldı mı? *☒ Evet☐ Hayır

Ölüm belgesindeki, adı soyadı ve hüviyeti yazılı ölünün gömülmesine izin verilmiştir. Belge mevcut bilgiler ışığında doldurulmuştur. Doktor aynı zamanda F,G ve H kutularını doldurmalıdır.

BİLGİYİ VEREN

Bildirim Tarihi18.05.2013

TC NumarasıSorgula

Adı ve Soyadı*

Doğum Tarihi

Adresi

Telefon *

Yakınlık Derecesi *

DOLDURAN YETKİLİNİN

TC Numarası16109934610

Adı ve SoyadıASIM KALKAN

ÜnvanıUZMAN

Tarih18.05.2013

DOLDURAN YETKİLİ ÜNVANI MUHTAR VB İSE
(HEKİM HARİCİ GİRİŞ)
Ölüm Belgesi aşağıda ismi ve ünvanı belirtilen yetkili tarafından

F	
Ölü Doğum ?	☐ Evet ☐ Hayır
Bebek Ölümü ?	☐ Evet ☐ Hayır
Doğum Saati	00:00
G	
Kadın İşe *	☐ Ölüm Hamileliği Esnasında Gerçekleşti ☐ Ölüm Doğum Esnasında Gerçekleşti ☐ Ölüm Doğumdan Sonraki 42 Gün İçerisinde Gerçekleşti
	☐ Ölüm Doğumdan Sonraki 42 Gün ile 365 Gün Arasında İçerisinde Gerçekleşti ☐ Anne Ölümü Değil
H	

ÖLÜM NEDENİ	
NEDENİ ELLE YAZARAK GİRİŞ	ICD 10 KODLAMASIYLA GİRİŞ
Bölüm I Doğrudan ölüme neden olan hastalık veya durum Önceki Nedenler Eğer yukarıda verilen nedene yol açan ölüm ile sonuçlanan durumlar varsa, altta yatan durum en son belirtilecek.	a) b) c) d)
Bölüm II Ölümün gerçekleşmesinde etkisi olan fakat ölüme neden olan hastalık veya durumla ilgili olmayan ve diğer önemli durumlar yazılacaktır.	

Not: Aynı ölüm nedeninin "elle giriş kısmı" ve "ICD10 kodu" ile kayıtları aynı anda bulunmamaktadır.

Ölüm Olguları

- Tıbbi uygulama hatası olduğu iddia edilen bazı olgularda hekimin kayıt altına almadığı bilgilerden dolayı hatalı duruma düştüğü bilinmelidir. (Tababeti Şuabatı San. Tarzı İcrasına Dair Kanun 72 ve 73. Madde)
- Hastaların kendileri hakkında tutulan kayıtları inceleme ve onlardan örnekler alma hakkı vardır. (Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Madde 3/d, Özel Hastaneler Tüzüğü 37. Madde, TTB Hek. Meslek Etiği Kuralları 31. Madde)

Olgu örnekleri

- KAYIT TUTMA
- YSS
- Bir Yüksek Sağlık Şurası kararında " doktorun tıbbi tedavinin yararsızlığı nedeni ile verdiği operasyon kararı doğrudur. Ancak dosyada bu yargısına dayanak teşkil edecek (BT, MR gibi) ileri inceleme verilerine rastlanmamıştır. Karar doğru olmakla birlikte hastanın eksik hazırlanması söz konusudur." Denilmek suretiyle, dosyada bulunmayan tetkiklerden, bu tetkiklerin yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İhbar yükümlülüğü

UNUTKANLIK MEZAR AÇTIRDI

Osmaneli yolunda 5 gün önce geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybeden tanker şoförü 29 yaşındaki Sadi Işık'ın alkol raporu olmayınca, sigorta şirketi ödeme yapmadı. Bunun üzerine mezar açıldı ve ceset Adli Tıp Kurumuna gönderildi.

İhbar yükümlülüğü

Babamı yastıkla boğdum

BALÇOVA İlçesi'nde 31 yaşındaki Ercan Alpsar, dün polise başvurarak, 6 gün önce hayatını kaybeden 67 yaşındaki babası Vahdettin Alpsar'ı öldürdüğünü itiraf etti. "Vicdan azabı çekiyorum" diyen Alpsar, ifadesinde şunları anlattı: "Geçen pazartesi, babamı emekli masasını çekmesinin ardından, evde yastıkla boğdum. Daha sonra yakınlarımıza öldüğünü haber verdim. Doktor çağırdık. Doktor da ölümü süpheli bulmavıp 'normal ölüm' raporu düzenledi. Babamı toprağa verdik, fakat vicdan azabına dayanamadım. Mide rahatsızlığı çeken babamı daha fazla acı çekmemesi için öldürdüm." Psikolojik tedavi gördüğü öğrenilen Alpsar tutuklandı.

■ Turaç TOP/DHA

Bursa'da iki kurşunla öldürülen kadına "kalp krizinden öldü" raporu verildi.

BURSA'DA kurşunlanarak öldürülen üç çocuk annesi kadının cesedi, kaldırıldığı hastaneden, yakınlarına "kalp krizi geçirdi" denilerek teslim edildi. Olay önceki gece Kızıyakup Mahallesi'nde meydana geldi. Fatma Kurt (43) isimli kadın, saat 11.00 sıralarında eve gelen 17 yaşındaki oğlu Özgür tarafından yerde yatar halde bulundu. Kalp krizi geçirdiğini zanneden genç kadına, annesini hastaneye götürdü. Devlet Hastanesi Acil Servisi'nde görevli doktor Murat Şen, kalp masajı yaptı ve sonra da kalp krizi sonucu hayatını kaybettiğini ifade etti. Ancak defin için eve getirilen kadının elbiseleri çıkarılınca göğsünde ve bacağına iki kurşun izi bulunduğu görüldü. Kan olmadığı için fark edilmeyen delikleri gören Kurt'un yakınları, durumu polise bildirdi. Polis de olay yerinde boş kovanlar buldu. Adli Tıp Kurumu'nda yapılan otopsinin ardından Kurt'un göğsünden ve bacağından giren kurşunlar sonucu öldüğü anlaşıldı. Polis, olayın faillerinin Fatma Kurt yerine başka bir kişiyi öldürme amacıyla olabileceğini bildirdi.

Ihbar yükümlülüğü

İ D D İ A N A M E

KAYSERİ ASLİYE CEZA MAHKEMESİNE

Dâvacı : K.H.
İhbar Eden : Yahyalı Cumhuriyet Başsavcılığı
Sanık :

Suç : Adli görevi ihmâl
Suç Tarihi : 30.4.2002

Hazırlık tahkikatı evrakı tetkik edildi:
Tomar tahkikat evrakının muhtevvasından sanığın Erciyes
versitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görevli "Doktor" olduğu,
adındaki kişinin zehirlenme teşhisiyle bu hastaneye götürüldüğü
burada bu kişinin tedavisiyle sanığın ilgilendiği, yapılan tıbbi müda
lere rağmen anılan kişinin bu yerde öldüğü, bu ölüm olayının "Adli V
olmasına rağmen sanığın bu durumu Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına
dirmedigi, yani ceset üzerinde bu bildirim yapılmadığından adli işlem
pılamadığı, dolayısı ile sanığın adli görevini ihmâl ettiği anlaşılm
dır.

Bu görevin adli görev olduğu, eylemin adli görevi ihmâl
cunun oluşturduğu Danıştay 2. Dairesinin Esas NO:1988/1897, Karar 1988
3087 sayılı kararı ile belirlendiği ve tâkibatın doğrudan Cumhuriyet
Başsavcılığı tarafından yapılması gerektiğinin keza belirlendiğ
evrak muhtevvasından anlaşılmaktadır.

Bu sebeplerle,
Sanık hakkında müsnet suçtan ötürü mahkemenizde yargıla
nın icrası ile sanığın fiil ve hareketine uyan T.C.K.nun 230.maddesi
reğince cezalandırılmasına karar verilmesi kamt hukuku adına dâve v
dis olunur.17.4.2003

CUMHURİYET SAVCISI

TCK Madde 230:

- Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmakta savsama ve gecikme gösteren veya üstünün yasaya göre verdiği buyrukları geçerli bir neden olmadan yapmayan memur üç aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Sonuç Olarak

- Hekime yüklenen hukuki ve cezai sorumluluklar dikkate alındığında hastaların ayrıntılı olarak muayene edilmesi, gerekli olan laboratuvar incelemelerin ve konsültasyonların yapıldıktan sonra karar verilmesi ideal olan yaklaşım tarzıdır. Hizmet içi eğitimle hem hekimlerin hem de yardımcı sağlık personelinin adli vakalar hakkında bilgilendirilmesi hata riskini azaltacaktır.

Oğlum Asım ☺

Teşekkürler